

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-39>

УДК 330.322:504.062.2

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: ЗМІСТ, СКЛАДОВІ, ОСОБЛИВОСТІ

INVESTMENT ACTIVITY IN THE FIELD OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT: CONTENT, COMPONENTS, FEATURES

Коробка Ростислав Васильович

кандидат економічних наук,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-8878-0153>

Korobka Rostyslav

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Обґрунтовано, що інвестиційна діяльність у сфері природокористування відзначається численними особливостями, пов'язаними з тим, що значна частина природно-ресурсних активів перебуває у державній власності, що накладає інституційні обмеження на обіг таких активів, а також на форми їх перерозподілу. Встановлено, що одним з основних детермінантів активізації інвестиційної діяльності у сфері природокористування є упередження процесів марнотратного використання природної сировини та забруднення довкілля, що вимагає модернізації інфраструктури і матеріально-технічної бази господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу та охорони навколишнього природного середовища. Доведено, що необхідною складовою інституційного, інструментально-методологічного та ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності у сфері природокористування виступає обґрунтування пріоритетів інвестиційного забезпечення проєктів розвитку природно-ресурсного та природоохоронного секторів. Обґрунтовано, що основними групами методів та інструментів регулювання, зокрема, стимулювання інвестиційної діяльності у сфері природокористування, виступають такі: бюджетно-податкові, грошово-кредитні, відшкодувально-компенсаційні, цінові та іпотечно-майнові.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, природокористування, диверсифікація, публічні бюджети, публічно-приватне партнерство, поточні природоохоронні витрати.

It is substantiated that investment activity in the field of nature management is characterized by numerous features related to the fact that a significant part of natural resource assets is in state ownership. That imposes institutional restrictions on the circulation of such assets, as well as on the forms of their redistribution. It has been established that one of the main determinants of the activation of investment activity in the field of nature management is the prevention of the processes of wasteful use of natural raw materials and environmental pollution, which requires the modernization of the infrastructure and the material and technical base of economic development of natural resource potential and environmental protection. Studies have shown that the main financial prerequisites for improving the system of investment activity in the field of nature management are: an overly narrow range of methods for stimulating the investment activity of nature users; a highly unified set of sources of investment support for the implementation of natural resource and nature protection projects; the formal nature of budget-fiscal decentralization in the field of inter-budgetary distribution of rent and fees for the use of other natural resources and environmental tax; residual principle of public financing of nature exploitation and nature protection activities; the absence of a transparent mechanism for the target linking of resource and environmental payments accumulated in public budget funds to the financing of projects to rationalize the use of natural resources and green the environment; slow implementation of the best foreign practices in the application of investment mechanisms of low-carbon development projects and projects of ecological reengineering and recycling of secondary natural raw materials. It has been proven that a necessary component of institutional, instrumental-methodological and resource support for investment activities in the field of nature management is the justification of priorities for investment support for development projects in the natural resource and nature protection sectors. It is substantiated that the following are the main groups of regulatory methods and instruments, in particular, stimulating investment activities in the field of nature management: budget-tax, monetary-credit, restitution-compensation, price, and mortgage-property. It has been proven that in the border regions of Ukraine with the EU, an effective form of investment support for the implementation of natural resource

and nature protection projects is cross-border cooperation, which will make it possible to use the European practice of financing projects for the preservation of natural heritage and ensure a positive cumulative effect in the field of nature management.

Keywords: investment activity, environmental management, diversification, public budgets, public-private partnerships, current environmental expenditures.

Постановка проблеми. Повернення національного господарства України на траєкторію соціально-економічного піднесення вирішальною мірою залежить від нарощення інвестиційних потоків у структуроутворюючі ланки та сфери діяльності, котрі можуть забезпечити прискорені темпи відбудовчих процесів з метою якнайшвидшого подолання згубних наслідків російської збройної агресії. В останні роки інвестиційна активність в нашій країні значно зменшилася порівняно з докризовими періодами, що зумовлено спорадичністю та дискретністю економічної політики держави в частині стимулювання інвестиційної діяльності. Найбільш деструктивний вплив на динаміку освоєння інвестицій внесла збройна агресія російських загарбників проти українського народу. Певними особливостями відзначається інвестиційна діяльність у сфері природокористування через те, що більшість природних ресурсів перебуває у державній власності, що змушує інституціональне підґрунтя використання різноманітних форм, методів та джерел інвестиційного забезпечення природоохоронних проєктів та проєктів господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу і певною мірою впливає на інвестиційну привабливість природних та природно-господарських активів. Корпоратизація підприємств природно-ресурсного сектора національного господарства в останні роки фактично ліквідує «пастку інвестування» у сфері природокористування і формує інституційні підвалини для диверсифікації форм, методів та джерел інвестиційного забезпечення проєктів природно-ресурсного та природоохоронного спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Доцільність активізації інвестиційної діяльності у сфері природокористування, за словами Ю. Хвесик, впливає з того, що виснажливе та марнотратне природокористування, що мало місце в умовах командно-адміністративної системи та отримало ще більшу інтенсивність в період становлення ринкових відносин призвело до забруднення переважної більшості складових навколишнього природного середовища та деградації окремих природно-ресурсних комплексів. Покращення ситуації значною мірою пов'язується

з нарощенням обсягів фінансового забезпечення відтворення та охорони природних ресурсів шляхом диверсифікації джерел, форм та інструментів фінансування природоохоронних проєктів, в тому числі проєктів відтворення природно-ресурсного потенціалу [6]. Певною мірою можна погодитися з таким твердженням. Водночас упередження процесів марнотратного використання природної сировини та забруднення довкілля вимагає модернізації інфраструктури та матеріально-технічної бази господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу та охорони навколишнього природного середовища, а це потребує суттєвого зростання обсягів фінансування капітальних інвестицій.

Усунення тотального інвестиційного дефіциту у сфері природокористування, на думку Б. Данилишина, М. Хвесика, В. Голяна, значною мірою пов'язується з кейнсіанською моделлю макроекономічного регулювання, оскільки така модель дає змогу посилити безпосереднє здійснення державою природоохоронних заходів, а також диверсифікувати методи та інструменти економічного стимулювання раціоналізації використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища (прямі та побічні субсидії приватним фірмам, регіональним та місцевим органам влади; позики та кредити за низькими відсотками; надання режиму прискореної амортизації природоохоронного обладнання; пільгові ставки непрямих податків на продаж екотехніки; податкові пільги на доходи від природоохоронних програм) [5]. Якраз відсутність в останні десятиліття інструментарію прямої та непрямой бюджетної підтримки проєктів модернізації мережі об'єктів природоохоронної та природно-господарської інфраструктури, а також розбудови матеріально-технічної бази раціонального освоєння природної сировини не заклала необхідних стимулів та безпосередніх природокористувачів в частині оптимізації залучення природної складової національного багатства у відтворювальний процес та мінімізації негативного еколого-деструктивного впливу на довкілля, що супроводжувалося низькою інвестиційною спрямованістю природоохоронних видатків суб'єктів виробничо-господарської діяльності.

Заслуговує на увагу підхід К. Буйди та В. Рошкевича, які акцентують увагу на тому, що переважна більшість суб'єктів природокористування внаслідок високого рівня матеріаломісткості виконуваних робіт та виробництва готової продукції не має можливості збільшувати обсяги капітальних інвестицій на модернізацію і реконструкцію об'єктів природоохоронної та природно-господарської інфраструктури, що супроводжується перманентним зростанням обсягів викидів та скидів шкідливих речовин у навколишнє середовище [1, с. 48]. Дефіцит банківського кредитування природоохоронних та природо-експлуатаційних проєктів в Україні зумовлений значною мірою нерозвиненістю інфраструктури ринку позикового капіталу та відсутністю вітчизняних традицій приватного інвестування проєктів відтворення природно-ресурсного потенціалу, котрі відзначаються тривалим терміном окупності і потребують застосування компенсаційних інструментів зі сторони держави.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Значною мірою перманентна дефіцитність інвестиційних вливань у сферу природокористування пов'язана з відсутністю сучасних теоретико-методологічних підходів стосовно диверсифікації методів та інструментів стимулювання інвестиційної активності у сфері господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу та охорони довкілля, а також щодо урізноманітнення форм та джерел інвестиційного забезпечення модернізації природоохоронної та природо-експлуатаційної інфраструктури.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Розкриття змістовних характеристик та виявлення особливостей здійснення інвестиційної діяльності у сфері природокористування, а також виокремлення методів та інструментів стимулювання інвестиційної активності природокористувачів та диверсифікації джерел і форм інвестиційного забезпечення природо-експлуатаційної та природоохоронної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Базовим інституційним підґрунтям вибору магістрального напрямку стимулювання інвестиційної діяльності у сфері природокористування має бути розуміння того, що у сфері господарського освоєння природної складової національного багатства та охорони довкілля мають місце численні інституційні обмеження. Виникає необхідність у застосуванні таких форм і методів інвестування, які дадуть можливість збільшити

приплив інвестицій у природно-ресурсний сектор навіть при збереженні існуючої вертикалі управління природними ресурсами та домінування приватної і комунальної форм власності на природні блага та об'єкти природоохоронної інфраструктури.

Необхідність збереження окремих природних та природно-господарських активів у державній власності не знімає проблеми нарощення інвестиційного потенціалу, необхідного для оновлення об'єктів природно-господарської та природоохоронної інфраструктури. Вирішення такої дилеми буде можливим за умови масового поширення у сфері природокористування угод публічно-приватного партнерства, які базуються як на передачі прав тимчасового користування природними та природно-господарськими активами, так і на входженні суб'єктів лісгосподарського, водогосподарського та рекреаційного підприємництва у добровільні статутні та нестатутні підприємницькі об'єднання [4].

Збільшення обсягів фінансування природоохоронних проєктів також залежить від залучення зовнішніх інвестицій, які передбачені природоохоронними конвенціями та міжнародними фінансово-кредитними установами. Залучення такого роду інвестицій стане можливим за умови кардинального реформатування функцій та обов'язків органів управління природними ресурсами та природоохоронною діяльністю, зокрема поступового їх переходу від суто контролюючої функції до здійснення заходів із планування, організування та мотивації розширення масштабів природоохоронної діяльності суб'єктів господарювання в тому числі і за рахунок залучення додаткових інвестицій на основі грантів, портфельного інвестування та фінансових вливань, які передбачені міжнародними природоохоронними угодами.

Галузі матеріального виробництва в Україні відзначаються високим рівнем техногенного впливу на навколишнє природне середовище, що вимагає нарощення обсягів інвестиційного забезпечення модернізації мережі об'єктів природоохоронної інфраструктури. У нинішніх умовах спостерігається надмірно звужений спектр джерел інвестування проєктів екологічного спрямування, що не дає можливості на порядок зменшити рівень спрацювання природоохоронного обладнання, що супроводжується надмірним питомим забрудненням атмосферного повітря та водного середовища.

Існуюча в Україні система фінансового забезпечення охорони навколишнього

природного середовища потребує масштабної модернізації в сторону диверсифікації джерел фінансування екологічних інвестицій та поточних природоохоронних витрат. Має місце домінування поточних природоохоронних видатків над капітальними, що не дає змоги прискорити процеси модернізації та реконструкції об'єктів природоохоронної та природно-експлуатаційної інфраструктури і використовувати сучасні технології збереження та примноження потенціалу довкілля [2, с. 41].

Основними джерелами фінансування екологічних інвестицій виступають кошти державного та місцевого бюджетів, а також власні кошти підприємств, установ та організацій. Відсутність сучасного інституційного середовища інвестиційної діяльності у сфері охорони довкілля, а також недосконалість економічного механізму природокористування не дають можливості повною мірою залучати до фінансування проєктів екологічного спрямування вітчизняні приватні інвестиції, а також інвестиції міжнародних фінансово-кредитних організацій та кошти урядів іноземних держав.

Також необхідно максимальною мірою враховувати магістральні складові глобальної природоохоронної архітекtonіки, які стосуються боротьби з кліматичними змінами, інтеграції сільського та лісового господарства, виробництва енергії з відновних джерел, запобігання опустелюванню. Значний потенціал в частині залучення додаткових фінансових ресурсів у природоохоронну діяльність міститься в царині подальшої інституціоналізації угод публічно-приватного партнерства, що дасть змогу поєднати потенціал місцевого самоврядування з фінансовими ресурсами суб'єктів приватного бізнесу [2; 3].

Виходячи із авторської структуризації сфери природокористування, еколого-деструктивного та природо-руйнівного впливу національного господарства на навколишнє природне середовище, а також враховуючи глобальні природоохоронні виклики та екологічні наслідки російської збройної агресії можна стверджувати, що ключовим елементом формування сучасної природно-господарської та природоохоронної архітекtonіки в Україні виступає розроблення теоретико-методологічних підходів та практичних рекомендацій щодо активізації інвестиційної діяльності у сфері господарського освоєння природної сировини, ресурсозбереження,

розбудови природоохоронної інфраструктури, залучення у господарський обіг екосистемних послуг, котрі продукуються природними біогеоценозами. Необхідною складовою інвестиційної діяльності у сфері природокористування в нашій країні має виступати залучення зелених інвестицій, котрі забезпечать перефільювання виробничо-технічної бази матеріального виробництва в напрямі економії первинної природної сировини, результативної утилізації вживаних природних ресурсів та мінімізації еколого-деструктивного впливу на довкілля.

Наведені міркування стосовно визначення сутнісно-змістовних характеристик інвестиційного процесу у сфері залучення природної сировини у відтворювальний процес та охорони навколишнього природного середовища виступають підґрунтям формування системи інституційного, інструментально-методологічного та ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності у сфері природокористування (рис. 1). В основі такого забезпечення лежить комплекс інституційних, фінансових та виробничо-екологічних передумов.

Інституційними передумовами становлення вітчизняної моделі здійснення інвестиційної діяльності у сфері природокористування виступають:

- висока частка природно-ресурсних активів перебуває у державній власності;

- комунальний природно-ресурсний сектор є несформованим та неадаптованим до сучасних ринкових реалій;

- корпоратизація окремих ланок державного сегменту природно-ресурсного сектора національного господарства відбувається спорадично та не відзначається критично необхідним рівнем соціально-економічної ефективності;

- інститут екологічного підприємництва перебуває у латентному стані та не здійснює необхідного впливу на процеси запровадження методів та технологій екологічного реінжинірингу у сфері матеріального виробництва;

- інститут дорадницької діяльності у сфері застосування методів та інструментів екологізації виробничо-господарської діяльності не здійснює вагомого впливу на підвищення інвестиційної привабливості реалізації природно-ресурсних та природоохоронних проєктів;

- вітчизняні фінансово-банківські інститути неохоче кредитують проєкти природо-

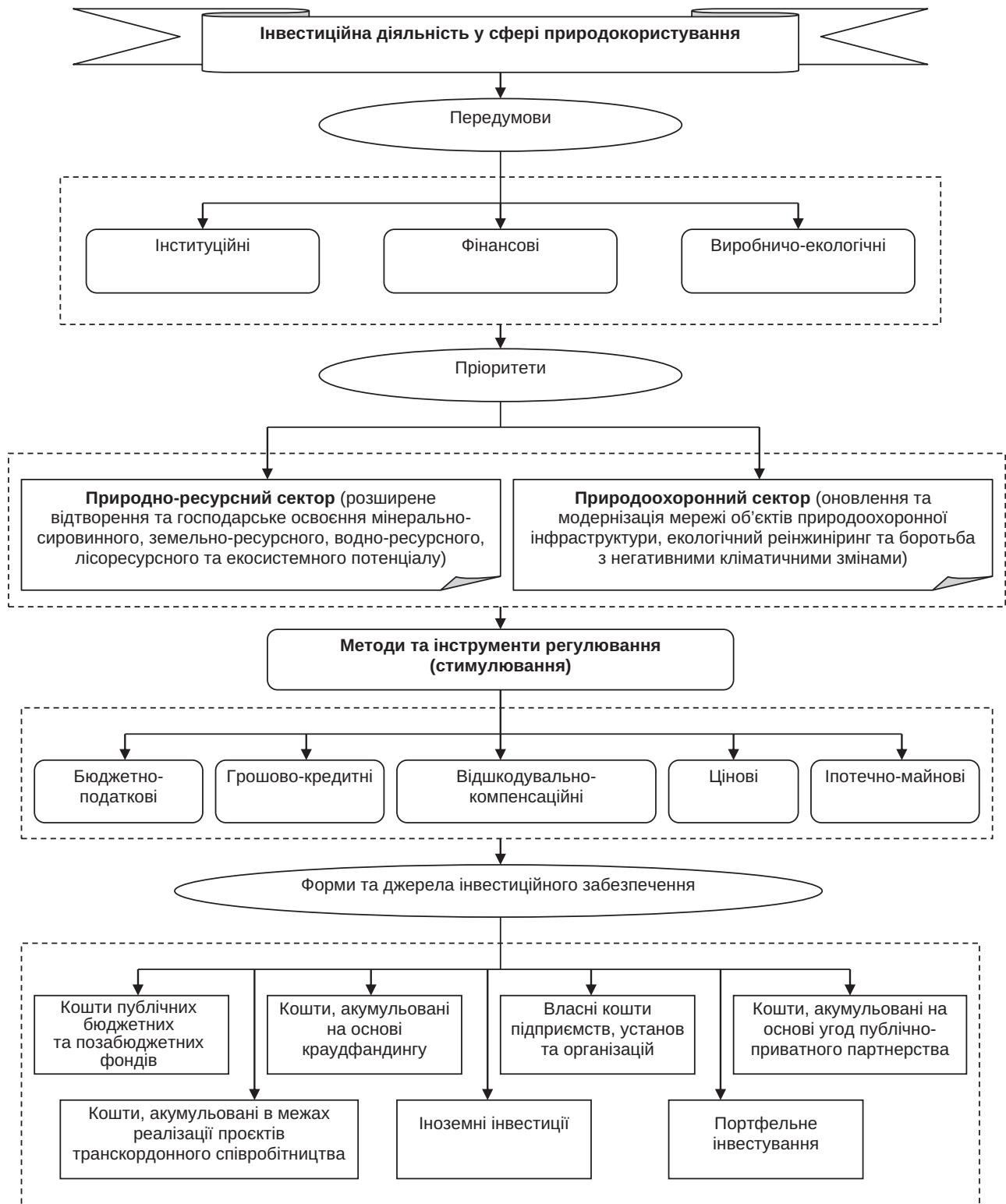

Рис. 1. Інституційне, інструментально-методологічне та ресурсне забезпечення інвестиційної діяльності у сфері природокористування

Джерело: розроблено автором

експлуатаційного та природоохоронного спрямування через високий рівень трансакційних витрат та надмірну енергомисткість

господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу та охорони навколишнього природного середовища.

Фінансовими передумовами удосконалення системи інвестиційної діяльності у сфері природокористування є:

- надмірно звужений спектр методів стимулювання інвестиційної активності природокористувачів;

- вкрай уніфікований набір джерел інвестиційного забезпечення реалізації природно-ресурсних та природоохоронних проєктів;

- формальний характер бюджетно-фіскальної децентралізації у сфері міжбюджетного розподілу рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів і екологічного податку;

- залишковий принцип публічного фінансування природо-експлуатаційної та природоохоронної діяльності;

- відсутність прозорого механізму цільової прив'язки акумульованих у публічних бюджетних фондах надходжень ресурсно-екологічних платежів до фінансування проєктів раціоналізації використання природних ресурсів та екологізації довкілля;

- повільна імплементація кращих іноземних практик застосування механізмів інвестування проєктів низьковуглецевого розвитку та проєктів екологічного реінжинірингу і рециклінгу вторинної природної сировини;

- латентний стан технологій краудфандингу для нарощення інвестиційного потенціалу реалізації проєктів розширеного відтворення та господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу і охорони довкілля;

- нерозвиненість інструментарію фінансового регулювання реалізації природно-ресурсних та природоохоронних проєктів на основі угод публічно-приватного партнерства.

До переліку виробничо-екологічних передумов удосконалення вітчизняної системи інвестиційної діяльності у сфері природокористування відносяться:

- надмірний рівень енерго- та ресурсомісткості більшості галузей матеріального виробництва;

- нерозвиненість системи моніторингу якості навколишнього природного середовища та негативних кліматичних процесів;

- поодинокий характер реалізації проєктів ресурсозбереження у публічному та корпоративному секторах національного господарства;

- надмірно високий рівень фізичного спрацювання основних природно-господарських та природоохоронних засобів, а також прискорені темпи їх морального старіння;

- повільні темпи вивчення, розвідки та освоєння нових родовищ енергетичних корисних копалин;

- високий рівень ризикогенності виникнення природно-техногенних та техногенно-екологічних катастроф;

- незадовільний рівень техніко-технологічного стану сфери поводження з відходами;

- повільне залучення у господарський обіг екосистемних послуг, котрі продукуються природними біогеоценозами;

- латентний характер імплементації у вітчизняну практику природо-експлуатаційної діяльності базових положень міжнародних угод про зміну клімату.

Необхідною складовою інституційного, інструментально-методологічного та ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності у сфері природокористування виступає обґрунтування пріоритетів інвестиційного забезпечення проєктів розвитку природно-ресурсного та природоохоронного секторів. У природно-ресурсному секторі інвестиційні процеси відбуваються у царині використання різноманітних складових природно-ресурсного потенціалу. В умовах дефіцитності енергоносіїв та імпоротної залежності від імпорту мінеральних палив ключовою складовою інвестиційної діяльності у сфері природокористування є інвестиційне забезпечення вивчення, розвідки та додаткового видобутку корисних копалин, в першу чергу вуглеводневої сировини. Водночас недолуга державна політика стимулюванні інвестиційної активності у сфері надрокористування не закладає необхідних стимулів для вітчизняних державних та приватних підприємницьких структур фінансувати проєкти залучення до господарського обігу додаткової кількості енергетичних корисних копалин. Відсутність прозорих та конкурентних умов фінансування проєктів освоєння нових родовищ корисних копалин не мотивує транснаціональні корпорації, які функціонують у сфері видобутку вуглеводневої сировини, інвестувати в Україну. В останні роки також деструктивний вплив на процеси іноземного інвестування господарського освоєння мінерально-сировинного потенціалу здійснила російська збройна агресія.

Пріоритети інвестиційного забезпечення використання земельно-ресурсного потенціалу в останні роки детермінуються надмірною сировинною спрямованістю рослинницької підгалузі, що призводить до виснаження ґрунтів та протікання численних еколого-деструктивних процесів. Для упередження такого

роду процесів необхідним є додаткове фінансування комплексу поліпшень, зокрема здійснення агротехнічних, агрохімічних, гідромеліоративних та агролісомеліоративних заходів. Виконання зобов'язань в рамках імплементації базових положень міжнародних угод зі зміни клімату залежить від застосування технологій ґрунтозахисного землеробства, що потребує додаткових інвестиційних вливань.

У сфері господарського освоєння водно-ресурсного потенціалу інвестиційні потоки спрямовуються у розбудову інфраструктури водопостачання, зокрема створення систем централізованого водопостачання у сільських населених пунктах, відновлення та модернізацію систем сільськогосподарського водопостачання та використання водних ресурсів для потреб зрошення, оновлення та реконструкцію мереж гідротехнічних споруд у зоні осушувальних меліорацій. Вагомою складовою інвестиційної діяльності у сфері використання водно-ресурсного потенціалу є відновлення потенціалу водно-болотних угідь, що має вкрай позитивний вплив на процеси пом'якшення згубних наслідків глобального потепління. У спектрі інвестиційних процесів у сфері водокористування важливе значення має інвестиційне забезпечення проєктів створення інфраструктури використання стічних вод для потреб зрошеного землеробства.

Підвищенням рівнем актуальності відзначається активізація інвестиційної діяльності у сфері розширеного відтворення та господарського освоєння лісоресурсного потенціалу у зв'язку з необхідністю реалізації президентських ініціатив щодо заліснення країни та створення умов для результативнішої боротьби з глобальним потеплінням. Два етапи реформ у сфері лісокористування (укрупнення лісових господарств, корпоративізація лісового господарства шляхом створення державного підприємства «Ліси України», відокремлення власне лісового господарства від лісопереробки) сформуливали додаткові умови для активізації інвестування проєктів наближеного до природи лісівництва, впровадження сучасних технологій у функціонуванні лісових селекційно-насіненних комплексів, заліснення малопродуктивних сільськогосподарських угідь та неугідь, переведення у категорію лісових земель самозаліснених сільськогосподарських земель, налагодження утилізації лісосічних відходів та відходів деревообробки з метою виробництва паливних деревних продуктів.

Виходячи з глобальних трендів використання природного багатства у господарському обігу та світової практики боротьби з глобальним потеплінням надзвичайної актуальності набуває проблема нарощення інвестиційних вливань у забезпечення продукування природними біогеоценозами екосистемних послуг, комерціалізація котрих забезпечить підвищений рівень капіталізації підприємств природно-ресурсного сектора на основі результативнішого залучення у відтворювальний процес корисних властивостей природних ресурсів. У даному контексті пріоритетом інвестування виступає розбудова інфраструктури рекреаційного природокористування, зеленого та сільського туризму та інші проєкти природооблаштування.

Другу групу пріоритетів модернізації системи інвестиційної діяльності у сфері природокористування складають пріоритети розбудови природоохоронного сектора національного господарства. Об'єктом інвестування виступають системи поводження з промисловими та побутовими відходами, системи водовідведення та очищення зворотних вод, благоустрій територій природно-заповідного фонду, системи моніторингу стану навколишнього природного середовища. Пріоритетом внутрішньо-корпоративного інвестування є створення виробничо-технічних умов для застосування методів та технологій екологічного реінжинірингу, що переорієнтує ланки матеріального виробництва на більш ощадливе використання первинної та вторинної природної сировини і забезпечить скорочення шкідливого впливу на навколишнє природне середовища у відповідності з базовими положеннями міжнародних угод зі зміни клімату.

Означені пріоритети інвестування проєктів у природно-ресурсному та природоохоронному секторах детермінують інституціоналізацію методів та інструментів регуляторного впливу на інвестиційні процеси у сфері природокористування в цілому. Узагальнення передового іноземного досвіду та критичне переосмислення вітчизняної практики регуляторного впливу на інвестиційну діяльність у сфері використання природного багатства та охорони довкілля дають підстави стверджувати, що основними групами методів та інструментів регулювання, зокрема, стимулювання, інвестиційної діяльності у сфері природокористування виступають такі: бюджетно-податкові, грошово-кредитні, відшкодувально-компенсаційні, цінові та іпотечно-майнові.

Трансформація регуляторного впливу на інвестиційну активність суб'єктів природно-ресурсного та природоохоронного підприємництва детермінує інституціоналізацію форм та джерел інвестиційного забезпечення реалізації проєктів, пов'язаних з розширенням відтворенням та господарським освоєнням природно-ресурсного потенціалу та розбудовою мережі об'єктів природоохоронної інфраструктури. Традиційні джерела фінансування природо-експлуатаційної та природоохоронної діяльності (кошти публічних бюджетних та позабюджетних фондів та власні кошти підприємств, установ і організацій) необхідно доповнити джерелами, котрі використовуються у передовій іноземній практиці.

Враховуючи те, що левова частка природно-ресурсних активів та об'єктів природоохоронної інфраструктури перебуває у державній та комунальній власності, ефективною формою реалізації проєктів у сфері природо-експлуатаційної та природоохоронної діяльності виступають угоди публічно-приватного партнерства. Тобто державні та комунальні органи влади залучають інвестиції приватних підприємницьких структур і тим самим формують надійне джерело інвестиційного забезпечення додаткового залучення природної сировини у відтворювальний процес та модернізації мережі об'єктів природоохоронної інфраструктури.

Каталізатором прискорення процесів укладання угод публічно-приватного партнерства у природно-ресурсному та природоохоронному секторах стануть зміни та доповнення у вітчизняне законодавство про партнерські відносини. Такі зміни і доповнення забезпечать розширену специфікацію форм партнерських відносин, що передбачатимуть як створення нестатутних об'єднань, так і передачу у тимчасове користування підприємницьким структурам об'єктів природо-експлуатаційної діяльності та природоохоронної інфраструктури.

У прикордонних з ЄС регіонах ефективною формою інвестиційного забезпечення реалізації природно-ресурсних та природоохоронних проєктів виступає транскордонне співробітництво. Європейська практика фінансування проєктів збереження природної спадщини може бути запроваджена у прикордонних з ЄС регіонах України і забезпечити

позитивний кумулятивний ефект у сфері природокористування. Кошти європейських фондів виступлять результативним доповненням коштів місцевих бюджетів, котрі спрямовуються на фінансування природоохоронних заходів. Враховуючи те, що благодійні внески виступають дієвим джерелом інвестиційного забезпечення природо-експлуатаційної та природоохоронної діяльності, доцільно створити сприятливі інституційні умови для застосування технологій краудфандингу для концентрації пожертв на вирішення екологічних проблем.

Пожвавлення іноземного інвестування у сфері природокористування знаходиться в прямій залежності від імплементації природоохоронних директив ЄС, щоб гармонізувати умови господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу та здійснення природоохоронної діяльності в Україні та Європейському Союзі. Активізація портфельного інвестування потребує розбудови інфраструктури вітчизняного фондового ринку відповідно до лекал передових країн світу.

Висновки. Ключовим детермінантом обґрунтування пріоритетів інвестиційного забезпечення у природно-ресурсному та природоохоронному секторах виступає врахування інституційних, фінансових та виробничо-екологічних передумов. Виходячи з визначених пріоритетів формується специфікація складових (методів та інструментів) регулювання інвестиційної діяльності у сфері природокористування, які об'єднуються у 5 блоків: бюджетно-податкові, грошово-кредитні, відшкодувально-компенсаційні, ціннові та іпотечно-майнові. Урізноманітнення методів регулювання, зокрема, стимулювання інвестиційної діяльності у сфері природокористування дасть змогу диверсифікувати джерела інвестиційного забезпечення реалізації природно-ресурсних та природоохоронних проєктів, тобто традиційні джерела (кошти публічних бюджетних та позабюджетних фондів, власні кошти установ, підприємств та організацій) будуть доповнені коштами, акумульованими на основі реалізації угод публічно-приватного партнерства, проєктів транскордонного співробітництва та використання інструментів краудфандингу, а також іноземними та портфельними інвестиціями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Буйда К. В., Рошкевич В. Ф. Фінансово-кредитне забезпечення підприємств природно-ресурсного сектора національної економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 18. С. 48–53.
2. Голян В. А., Лучечко Ю. М., Заставний Ю. Б., Мединська Н. В. Фінансове забезпечення охорони навколишнього природного середовища в умовах глобальних викликів: пріоритети та особливості. *Економіка та держава*. 2022. № 8. С. 32–41.
3. Голян В. А., Лучечко Ю. М. Інвестиційна діяльність в Україні: інституціональне середовище та секторальні виклики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 12. С. 5–10.
4. Голян В. Державно-приватне партнерство як базова інституціональна передумова капіталізації природних ресурсів в умовах децентралізації. *Економіст*. 2015. № 9. С. 4–7.
5. Данилишин Б. М., Хвесик М. А., Голян В. А. Економіка природокористування. Підручник. Київ : «Кондор», 2009. 465 с.
6. Хвесик Ю. Фінансове забезпечення відтворення та охорони природних ресурсів: проблеми диверсифікації джерел, форм та інструментів. *Економіст*. 2014. № 12. С. 62–64.

REFERENCES:

1. Buida K. V., Roshkevych V. F. (2018). Finansovo-kredytne zabezpechennia pidpriemstv pryrodno-resursnoho sektora natsionalnoi ekonomiky [Financial and credit support for enterprises of the natural resource sector of the national economy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 18, pp. 48–53.
2. Holian V. A., Luchechko Yu. M., Zastavnyi Yu. B., Medynska N. V. (2022). Finansove zabezpechennia okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha v umovakh hlobalnykh vyklykiv: priorytety ta osoblyvosti [Financial provision of environmental protection in conditions of global challenges: priorities and features]. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 8, pp. 32–41.
3. Holian V. A., Luchechko Yu. M. (2018). Investytsiina diialnist v Ukraini: instytutsionalne seredovyshe ta sektoralni vyklyky [Investment activity in Ukraine: institutional environment and sectoral challenges]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 12, pp. 5–10.
4. Holian V. (2015). Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak bazova instytutsionalna peredumova kapitalizatsii pryrodnykh resursiv v umovakh detsentralizatsii [Public-private partnership as a basic institutional prerequisite for the capitalization of natural resources in conditions of decentralization]. *Ekonomist*, vol. 9, pp. 4–7.
5. Danylyshyn B. M., Khvesyk M. A., Holian V. A. (2009). Ekonomika pryrodokorystuvannia. Pidruchnyk [Economics of nature use. Textbook]. Kyiv: «Kondor», 465 p.
6. Khvesyk Yu. (2014). Finansove zabezpechennia vidtvorennia ta okhorony pryrodnykh resursiv: problemy dyversyfikatsii dzherel, form ta instrumentiv [Financial provision of reproduction and protection of natural resources: problems of diversification of sources, forms and tools]. *Ekonomist*, vol. 12, pp. 62–64.